

<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/mar/15851/16-78-82.pdf>
(дата звернення: 04.06.2022).

2. 12 інтерактивних онлайн-дошок для дистанційного навчання та спільної роботи. *Освіта нова*: веб-сайт. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/4181-12-interaktyvnykh-onlain-doshok-dlia-dystantsiinoho-navchannia-ta-spilnoi-roboty> (дата звернення: 03.06.2022).

3. Google Jamboard: можливості для дистанційного навчання. *Всеосвіта*: веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/news/google-jamboard-mozhlyvosti-dlia-dystantsiinoho-navchannia-36229.html> (дата звернення: 03.06.2022).

4. Он-лайн-дошка в освітньому процесі. Методичні рекомендації / Укладач: І.О.Смирнова. Суми, 2018. 30 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО ОСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ МЕДИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Козуб Г., к. ф. н., доцент,

Іванова О., студентка

Полтавський державний медичний університет

gkozub51@gmail.com

Одним із гарантів утвердження української державності є потреба впровадження української мови у сферу медицини. Лікар повинен володіти професійною мовою, вона є продуктом світової співпраці різних цивілізацій та культур, міжмовних взаємин, запозичень та трансформацій, які діяли протягом тисячоліть. Медична термінологія, як і вся термінологія загалом, зазнала процесів запозичення, здебільшого з російської мови. Процеси створення власної термінології йшли дуже складно та залежали від політичних амбіцій лідерів та недобросовісних професіоналів, а також були зумовлені заборонаю Російської імперії на видання книг українською мовою. Це торкнулось і медичної термінології (Гавриш І, 1998). Отже, ґрунтуючись на розглянутих

нами дослідженнях, ми вважаємо, що немає такої професійної діяльності, у якій багатовіковий досвід відобразився б безпосередньо у професійній мові, як у медицині (Чернявський М.Н., 2007). Накопичуючи цей досвід, вчені, викладачі, лікарі створили власне українську медичну термінологію. Але справжнім викликом часу стала російська агресія, війна проти українського народу та введення воєнного стану. Студенти знову, як і під час пандемії, вимушені були перейти на заняття он-лайн.

Завдання, яке ми собі поставили у цьому дослідженні, – визначити особливості сприйняття студентами професійної української мови на стоматологічному факультеті Полтавського державного медичного університету в умовах повномасштабної війни з Росією.

Вступивши у медичний виш, студент стикається з необхідністю подальшого удосконалення української мови під час вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». Він знайомиться з новою для нього медичною термінологією – одним із найскладніших і мало досліджених напрямків розвитку лексикології. Тому навіть у досить авторитетних виданнях, у словниках є чимало неточностей, проблемних позицій. Найцікавішим розділом ми вважаємо *Розділ 1. Основи професійної мови лікаря*, де вивчається стоматологічна термінологія у порівнянні з російською. Наприклад, для характеристики м'язів ЩЛД уживаються терміни, щодо яких теж виникають певні правописні, словотворчі та стилістичні труднощі. Так, «*щечная мышца*» – «*щічний м'яз*» згідно із чергуванням голосних *о, е з і* у відкритому і закритому складі. «*Крыловидная мышца*» – «*крилоподібний м'яз*»; «*подбородочная мышца*» – «*підборідний м'яз*» (часто зустрічаємо неправильні форми «*підборідковий*» та «*підборідочний*»). Складний варіант перекладу має рос. термін «*глазница*» – «*очна ямка*», звідси: «*глазничная мышца*» – «*очноямковий м'яз*». Правильний переклад терміна «*ресничная мышца*» – «*війковий м'яз*», тоді як часто вживається неправильно «*війчастий*». Студенти знайомляться з правильними формами окремих назв зубів та зубних поверхонь: *артикулюючі, жувальні, зуби мудрості, кутні, конвергуючі, різцеподібні, шипуваті; жувальна*

поверхня зуба, різальний край. Студенти глибше ознайомилися із поняттями синоніми, антоніми, пароніми та їхнім застосуванням в медицині. Так, лексичні синоніми – це подібні або тотожні за значенням слова. Тотожні за значенням слова – це абсолютні, внормовані лексичні синоніми. У загальноживаній лексиці абсолютних синонімів мало: *літак – аероплан, оплески – аплодисменти, доказ – аргумент, зодчий – архітектор, відтінок – нюанс, водограй – фонтан, вітрило – парус.* Ці слова не мають якихось значеннєвих відтінків. Використовують їх для того, аби уникнути повторів (Лещенко Т.О., 2010). Складнощі у вивченні цього матеріалу полягають у тому, що немає візуального контакту з викладачем, хоча платформа ZOOM частково забезпечує його. Але, на нашу думку, виникає багато інших переваг дистанційного навчання – це мобільність, відносна свобода, розкутість, можливість ширше використовувати наочні посібники, схеми, таблиці, тести для самостійного опрацювання, створюється, як нам здається, більш творча атмосфера, тому що студент працює вдома, йому не треба напружуватись. Наприклад, викладач дає на екрані (рис. 1).

Профілізовані завдання для індивідуального контролю:

1. Уведіть у лексичний контекст пароніми:

далекоглядний – далекозорий

проникний – проникливий

дефективний – дефектний

або завдання стилістичного характеру:

Відредагуйте речення:

1. Найбільшу розповсюдженість отримав метод, який часто використовується як заключний етап при багатьох операціях на верхніх дихальних шляхах.

Рис. 1. Подання на екрані

Студенти присилають завдання викладачеві на електронну пошту або у вайбер, де створені групи, мотивуючи свій вибір. Вони можуть самі брати участь у створенні таблиць, схем, презентацій.

Також, багато уваги приділяється написанню найуживаніших у мові медицини документів у мові. Наприклад, під час вивчення розпорядчих документів студенти вчаться правильно писати накази, розпорядження і вказівки; обліково-фінансових документів – акти, доручення і розписки; щодо довідково-інформаційних паперів ними опрацьовувались звіти, листи, оголошення, довідки, доповідна й пояснювальна записки; аналогічним чином вивчались господарсько-договірні та організаційні документи. Так, види документів пристосовуються до тієї діяльності, якою займається студент. Наприклад, такий документ, як пояснювальна записка може виглядати так (рис. 2).

Заступнику декана
стоматологічного факультету
Полтавського державного медичного університету
канд. мед. н. Павленковій Оксані Сергіївні
студентки 1 курсу стоматологічного
факультету
Іванової Олександри Павлівни

Пояснювальна записка

Я, Іванова Олександра Павлівна, студентка 1 групи 1 курсу стоматологічного факультету була вимушена пропустити заняття з 17.02.2022 по 21.02.2022 у зв'язку з хворобою. Довідку від лікаря додаю.

24.02.2022

Підпис

Рис. 2. Приклад пояснювальної записки

Викладачі мови належним чином поглиблювали знання студентів у розділі “Правописний і морфологічний аспекти професійної мови медика”. Тут

вивчалися труднощі наголошення, правопису українських медичних термінів, складні випадки написання та вживання медичних термінів. Особлива увага приділялася особливостям уживання числівників, дієприкметників і дієприслівників, займенників, окремих прислівників.

У вивченні української мови у медичному виші враховувався і виховний аспект. Так, до Дня слов'янської писемності та культури студенти створили презентацію про історію виникнення азбуки кирилиці та глаголиці, життя та творчість преподобних святих Кирила та Мефодія, які були вихідцями із м. Солунь (сучасне місто Салоніки, Греція) Моравії. Завдяки абетці слов'яни змогли перекласти Біблію на старослов'янську мову та вести богослужіння слов'янською мовою. Перші просвітники пройшли важкий шлях у прямому значенні цього слова. Вони пішки здолали його із Моравії до Папи Римського, щоб одержати дозвіл на проведення богослужіння слов'янською мовою. Поневіряння, невизнання – такий складний шлях у слов'янської культури. Особливо це актуально в наші часи, коли йде кривава війна проти українського народу, який є часткою слов'янського світу. Ця презентація була запропонована студентам на платформі ZOOM, вони розглянули та обговорили основні моменти.

Таким чином, необхідність подальшого освоєння спеціального поглибленого курсу професійної мови у медичному виші пояснюється потребами часу у підготовці кваліфікованих спеціалістів, які володіють державною мовою і спеціальною медичною термінологією. Особливо складною ця проблема стала у період воєнного стану, коли всі студенти перейшли на он-лайн навчання, яке, можливо, тільки на якусь частку забезпечує повноцінний процес навчання, бо студенти медичних вишів повинні ще й проходити практику у медичних установах. Тільки за цієї умови вони можуть вважатися повноцінними спеціалістами.

Література:

1. Гавриш І. Українська наукова мова: проблеми і перспективи розвитку. *Українська термінологія і сучасність*. К.: НАН України, 1998. С. 60-62.
2. Кисільов В. Ф. Медичний російсько-український словник. Відтворення видання 1928 року. К.: НАН України, 2008. 172 с.
4. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии. Учебник. М.: ЗАО «ШИКО», 2007. 448 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ У ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМІ ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ»

Кривошапов С.І., к.т.н., доцент

Мармут І.А., к.т.н., доцент

Горбик Ю.В., к.т.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

tesa@khadi.kharkov.ua

Ситуація в Україні змушує перевести навчання студентів у дистанційний режим. Навчальний процес у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті реалізовано на базі освітньої платформи Moodle [1], яка розміщена в Інтернеті за електронною адресою <http://dl2022.khadi.kharkov.ua>.

У період пандемії вже було відпрацьовано технологію проведення лекцій та практичних занять через модуль «Відеоконференція BigBlueButton», яка інтегрована у LMS систему Moodle [2]. Для проведення заліків та іспитів було зручно використовувати елемент курсу «Тест» з автоматичним оцінюванням, що відбувається по заздалегідь підготовленим банком питань та варіантів відповідей до них.

Проведення Державного іспиту накладає низку спеціальних вимог:

- обов'язкова ідентифікація студента;
- контроль представниками комісії за діями студента у процесі проведення іспиту;
- можливість індивідуального консультування студента, якщо у нього виникають труднощі у розумінні того чи іншого питання;
- право вибору варіанта завдання;
- об'єктивність та прозорість оцінювання відповідей студентів.

Система Moodle проводить перевірку користувача при зверненні його на сайт або курс шляхом контролю правильності введення паролю. Оскільки студент може передати свій логін та пароль третій особі, то для Державних іспитів такий режим контролю недостатній.

Візуально контролювати студентів під час іспиту дозволяють системи відео конференції, таких як: BigBlueButton, Zoom, Skype, Google Hangouts, Facebook Messenger, Proficonf, Discord, VideoMost, Lifesize, Mind та ін. У цих системах можна провести візуальну ідентифікацію обличчя людини та документів особи. Однак ці системи вимогливі до якості та стабільності каналу зв'язку, а на всіх пристроях повинні бути встановлені відеорекамери.

Через систему відеоконференції можна проводити консультацію студентів у процесі проведення іспиту. Консультацію можна здійснювати в модулі «Чат» (Moodle), витрачаючи менше ресурсів комп'ютера або смартфона. Функція спільного та особистого чату вбудована також у модулі BigBlueButton.

Видавати та приймати відповіді на завдання зручно через модуль «Завдання» або «Тест». У модулі «Тест» можна реалізувати варіантність завдання, яке генерується випадково з банку питань. У модулі "Завдання" зручно передавати файли, але вибору завдання немає.

На кафедрі «Технічної експлуатації та сервісу автомобілів ім. проф. М.Я. Говорущенко Державний іспит проводився по екзаменаційним квиткам. У кожному квитку по 5 питань, які вимагають від студента прийняття інженерних рішень. Розглядаються такі завдання: